

DRAGOLJUB MIĆUNOVIĆ (1930–2026)

NAŠ BORAC ZA VREDNOSTI EVROPSKE DEMOKRATIJE

Vodio je evropsku politiku u Srbiji mnogo pre nego što je priključivanje Evropskoj uniji postalo državni plan. Zahtevao je priznanje prava na pobunu 1968, formulisavši tada zahteve i poruke sa studentima. Mnogo godina kasnije, kao šef parlamentarne delegacije Srbije u Parlamentarnoj skupštini Saveta Evrope, uspostavljao je odnos poverenja s parlamentarcima iz evropskih zemalja. Nikada nije tražio prečice, reforme je video kao naš zadatak.

Piše: Nataša Vučković, Fondacija centar za demokratiju

Nataša Vučković, izvor: Medija centar

Pre mesec dana napustio nas je Dragoljub Mićunović, filozof, političar, prvi predsednik Demokratske stranke. O njegovom delu, knjigama koje nam je ostavio, a naročito o politici koju je vodio, još će se mnogo pisati i govoriti.

Jedna od važnih niti koja se provlači kroz Mićunovićev politički rad jeste njegovo evropsko opredeljenje – stav da je Srbiji mesto u klubu razvijenih i modernih evropskih država. Vrednosti liberalne evropske baštine – sloboda pojedinca, predstavnička demokratija, podela vlasti, vladavina prava, slobodna javnost, uz socijalnu pravdu – za njega su bile vrednosti na kojima treba da se zasnivaju država i društvo, te grade institucije i politička praksa.

Zahtev za više slobode

Dragoljub Mićunović je vodio evropsku politiku u Srbiji mnogo pre nego što je priključivanje Evropskoj uniji postalo držav-

„Moju borbu za nezavisnost i dostojanstvo parlamenta posjednici izvršne i finansijske vlasti često su zlonamerno tumačili mojom teorijskom sujetom. Pokušavao sam da im objasnim da nije reč o mojoj 'sujeti', već o 'sujeti' parlamenta“, govorio je Mićunović.

ni plan. Zahtevao je priznanje prava na pobunu 1968. kad je na Filozofskom fakultetu vodio Akcioni odbor, formulisao zahteve i osmišljavao sadržaj i poruke sa

Dragoljub Mićunović, izvor: Medija centar

U jednoj prilici je sa sednice udaljio ministra koji je uvredio poslanicu opozicije, braneći pravo opozicije na kritiku Vlade. Drugom prilikom je vratio Vladi predlog zakona, kada je ona na sopstveni predlog podnela osamdeset amandmana.

studentima. Zalaganjem za ljudska prava kroz Jugoslovenski forum za ljudska prava osamdesetih godina prošlog veka, Mićunović je tražio više političke slobode za građane i građanske inicijative.

„Ništa nije društveno štetnije i nepravednije nego progoniti ljude koji slobodno misle, koji sve podvrgavaju analizi i kritici. Bez negacije, bez podele i sukoba nema kretanja, nema napretka“, pisao je.¹ Podele i sukobi razrešavaju se dijalogom, smatrao je, zalagavši se za argumentovanu raspravu u kojoj učesnici jedni druge poštuju i slušaju u hodu ka traženju dobrih rešenja i zaštite opšteg dobra. Na političarima je da smiruju i kanališu konflikte, kroz formulisanje političkih

predloga i pregovore o njima, pre svega u institucijama, gde je parlamentu davao poseban značaj.

Varvarije nisu zakon

Raspad Jugoslavije video je kao priliku da se rasprava o budućnosti federacije ne ostavi samo u nadležnosti predsednika republika, nego da i predstavnici građana, narodni poslanici iz svih republičkih skupština i svih političkih opcija, kažu svoju reč, u ime građana koje zastupaju u parlamentima. Tako je na inicijativu Demokratske stranke sazvana Konferencija parlamentarnih grupa krajem leta 1991. Iako je ogromna većina tadašnjih parlamentarnih grupa bila za očuvanje federacije, nažalost, drugi uticaji su prevagnuli, a dobar deo zajedničke države našao se u ratnom vihoru.

¹ Mićunović, D. Moja politika, Mišljenje kao opasna delatnost, str. 68, Beograd 2006.

Apel za mir, zahtevi za prekid bombardovanja gradova i traganje za mirom u Bosni i Hercegovini kroz plan DS-a nazvan „pet plus pet“ bile su neke od Mićunovićevih inicijativa koje su Demokratskoj stranici tog vremena stvorile ugled kod evropskih i američkih sagovornika i činile potku njenog, godinama

Borba za vladavinu prava i snažne demokratske institucije, zasnovane na procedurama, a ne na moći pojedinaca, sastavni je deo Mićunovićeve borbe protiv navike mnogih vlada da se svaka „varvarija može obući u zakon“.

nepomućenog, proevropskog narativa. Borba za vladavinu prava i snažne demokratske institucije, zasnovane na procedurama, a ne na moći pojedinaca, sastavni je deo Mićunovićeve borbe protiv navike mnogih vlada da se svaka „varvarija može obući u zakon“.

Odnos poverenja sa Evropom

S pobedom demokratskih snaga 2000. godine Mićunović je dobio priliku da kao jedan od lidera DOS-a i predsednik Veća građana Skupštine tadašnje Savezne Republike Jugoslavije, učestvuje u trasiranju evropskog puta i, nakon godina sankcija i izolacije, utiče na povratak Srbije u međunarodnu zajednicu. Savet Evrope bio je prvi korak, a parlamentarna diplomatija metod koji je Mićunović primenjivao. Kao šef naše parlamentarne delegacije u Parlamentarnoj skupštini

Saveta Evrope uspostavljao je odnos poverenja s parlamentarcima iz evropskih zemalja, govoreći otvoreno o izazovima s kojima se mlada demokratija suočava, ali ne tražeći istovremeno vanredne prečice do sticanja punopravnog članstva u najstarijoj evropskoj organizaciji. Naime, reforme je video kao naš zadatak. Razumevao je da usled nasleđa iz devedesetih godina, evropski sagovornici i dalje po inerciji imaju oprez prema Srbiji, da nas testiraju u mnogim prilikama, i da neke prepreke postavlja ju neopravdano, neretko otežavajući poziciju demokratske vlade u Beogradu. Prijem u punopravno članstvo 2003. obeležio je rečima da se „mnogo više radije obavezama koje proističu iz članstva u Savetu Evrope nego privilegijama koje iz njega proizlaze“.

Posvećena odbrana parlamenta...

Kao predsednik Veća građana SRJ, potom predsednik Skupštine državne zajednice Srbije i Crne Gore, Mićunović je neretko vlada i ministrima postavljao granice, uzdižući značaj i ulogu parlamenta kao kontrolora izvršne vlasti. Primera radi, u jednoj prilici je sa sednice udaljio ministra koji je uvredio poslanicu opozicije, braneći pravo opozicije na kritiku Vlade. Drugom prilikom je vratio Vladi predlog zakona, kada je ona na sopstveni predlog podnela osamdeset amandmana. Smatrao je da zakonodavni proces mora biti odgovorniji i ozbiljniji. U trećoj prilici je predstavnike Vladine budžetske

inspekcije udaljio iz parlamenta, s obrazloženjem da je budžetska inspekcija pod ministrom finansija, da ministra finansija kontroliše parlament, a ne obrnuto, i da je neophodno parlament učiniti finansijski manje zavisnim od izvršne vlasti. „Moju borbu za nezavisnost i dostojanstvo parlamenta posednici izvršne i finansijske vlasti često su zlonamerno tumačili mojom teorijskom sujetom. Pokušavao sam da im objasnim da nije reč o mojoj 'sueti', već o 'sueti' parlamenta“.²

Mićunović je smatrao da je „sileđijski karakter izvršne vlasti koja se jedina smatra vlašću, duboko

Mićunović nije smatrao Evropsku uniju idealnom zajednicom. Prepoznavao je dobro njene mane, a u narastajućem populizmu video ozbiljnu pretnju demokratiji.

usađen u srpsku političku tradiciju i dok se on ne iskoreni nema napretka ka demokratskom društvu i demokratskoj državi“.³

Parlamentarna diplomatija bila je za Dragoljuba Mićunovića metod za uspostavljanje poverenja sa sagovornicima na međunarodnoj sceni, ali i za poboljšanje slike o Srbiji u međunarodnoj javnosti. Godine 2009. saradnja s Haškim tribunalom i dalje je bila jedan od glavnih kriterijuma za napredak Srbije na evropskom putu. Holandija je naročito imala

² Mićunović, D. Životu u nevremenu III, Beograd, 2016. str. 83

³ Ibid. str. 68

nepokolebljiv stav smatrajući da samo potpuna saradnja Srbije sa Haškim tribunalom i hapšenje preostalih osumnjičenih za ratne zločine može usloviti napredak Srbije i protivila se odmrzavanju Prelaznog trgovinskog sporazuma između Srbije i Evropske unije. Novembra 2009. Mićunović je, kao predsednik spoljnopolitičkog odbora, preuzeo inicijativu da jedna parlamentarna delegacija poseti holandski parlament u čijoj je nadležnosti bila odluka o odobrenju Prelaznog trgovinskog sporazuma. Mićunović je s pažnjom sastavio delegaciju od šefova parlamentarnih grupa, uglednih i ubedljivih opozicionih poslanika, poslanika iz reda manjina, u nameri da holandskim kolegama prikažu posvećenost evropskoj integraciji Srbije, razumevanju značaja saradnje sa Haškim tribunalom, da ukažu na postignute

rezultate u saradnji sa Sudom, ali i na neophodnost da se postigne napredak na evropskom putu. „Cela naša delegacija pokazala je veliki evropski entuzijazam, uverljivost, ali i politički kredibilitet“.⁴ U kojoj meri je uticaj posete srpske delegacije bio važan teško je danas odmeriti. Ali Holandija je zvanično odmrzнула primenu Prelaznog trgovinskog sporazuma sa Srbijom krajem 2009. godine.⁵

... i evropskih integracija

Mićunović nije smatrao Evropsku uniju idealnom zajednicom. Prepoznavao je dobro njene mane, a u narastajućem populizmu video ozbiljnu pretnju demokratiji. Migrantska kriza je, smatrao je, stavila na probu dominantne evropske vrednosti u EU „probudivši zapretane rasne, verske i nacionalne

predrasude, izolacionizam i nacionalnu sebičnost“. Međutim, uveren je bio da napredak Srbije zavisi od brzine njene integracije u Evropsku uniju, od dinamike usvajanja pravnih tekovina u naš pravni sistem, od izgradnje odgovornih i transparentnih institucija, kao i da naš ekonomski i društveni boljitak zavisi od političkog, pravnog i institucionalnog okvira koji treba izgraditi. Smatrao je da ovdašnji političari koji se zalažu za pristupanje Evropskoj uniji moraju negovati posvećeni entuzijazam za taj projekat i argumentima odgovarati na svaku relativizaciju značaja evropske integracije Srbije, ma s koje strane ona dolazila. Vrednosti koje je Mićunović promovisao bile su vrednosti evropske demokratije i njih je utkao u svoje političko delovanje.

⁴ Mićunović, D. *Život u nevremenu III*, Brisel i Hag, Beograd 2016. str. 303.

⁵ Ministri spoljnih poslova Evropske unije postigli su dogovor o tome 7. decembra 2009. godine, a sam sporazum je počeo da se primenjuje 1. januara 2010. godine, navedeno prema Danas, 7. 12. 2009. <https://www.danas.rs/vesti/politika/ministri-eu-odmrzli-prelazni-sporazum/>